

Gonore nørist

Talið á gonoretilburðum er aftur vaksið nógv seinasta mánaðin, eftir á ein minking sást í vár.

Talið hvønn mánað sær hevur verið soleiðis higartil í ár:

januar	2
februar	5
mars	3
april	1
mai	3
juni	7
juli	14

Mett verður neyðugt við hesi grein at greiða eitt sindur frá um nevndu kynsjúku, serliga um, hvussu sjúkan tekur seg upp, tilsøg (komplikatiónir), viðgerð og um atgerðirnar til tess at minka um vandan fyri smittu.

Vit hava eina lóg viðvíkjandi kynsjúkum í Føroyum, og er endamálið við henni at fáa bast smittandi kynsjúkum. Hesar sjúkur smitta aloftast beinleiðis frá fólki til fólki við kynsligari samveru og taka seg upp í kynsgögnunum (kysorganunum).

Gonore er ein smittandi sjúka, ið er elvd av bakterium gonokokkar. Tíðin frá eini smittaður til sjúkan ger um seg (tilgerðartíðin) er vanliga 2 — 7 dagar, men stundum ganga 3 vikur, áðrenn ein gerst varur við sjúkuna. Í hesum sambandi er av alstórum týðningi at leggja dent á, at hjá næstan 1/3 av mannfólki og 1/2 av konufólki ger sjúkan so litið um seg, at hin sjúki ikki varnast, at hann er vorðin smittaður. Og hesi smitta eins væl og tey, ið kenna sær mein av sjúkuni.

Tí er tað av avgerandi týðningi, at øll, ið halda, at tey kanska eru smittaði av gonore, venda sær til lækna at fáa tikið dyrkingar til kanningar til tess at útiðhýsa — ella staðfesta — sjúkuna. Hesar kanningar kunnu verða gjørdar hjá kommunulæknunum ella landslæknunum.

Sjúkueyðkennini hjá teimum, ið kenna nakað, kunnu hóskandi verða viðgjørd hvørt kynið sær.

Gonore hjá monnum:

Sum nevnt vita helvtin av teimum kvinnum, ið verða smittaðar við gonore, ikki av, at tær ganga við sjúkuni. Kvinnur eru tí ofta

sjúkar í longri tíð, áðrenn tær verða viðgjørdar, og av hesi orsök gerst vandin hjá teimum fyri tilsøg (komplikatiónir) størri. Sjúkan hjá kvinnuni verður ofta ikki staðfest, fyrr enn hon verður givin upp sum kynsligt samband hjá einum smittaðum manni.

Tá sjúkaeyðkenni eru, gera tey vanliga minni um seg enn hjá monnum. Sviði í samband við at vatna sær og eitt sindur av floti frá móðurskeiðini koma fyri.

Gonore hjá kvinnum kann breiða seg til eggjörðina (eggjaleiðaran). Vanligastu sjúkueyðkenni eru tá feður og pína øðrumegin í búkinum. Kemur gonore í báðar eggjarnar, kann úrslitið gerast, at kvinna seinni ikki kann fáa børn, gerst livssør (steril).

Kvinnur kunnu eins væl og menn fáa gonore í baktarmin og í munnin.

Av og á kunnu kvinnur og menn fáa blóðletran, bruna í liðir og aðrastaðir orsakað av gonore.

Sjúkuavgerðin:

Sjúkan gonore verður staðfest við kanning hjá lækna av floti frá vatnræisismunna (og hjá

kvinnum eisini lívmóðurmunna) undir sjóneyku ella við dyrking frá vatnræisismunnum og møguliga aðrastaðir, ið verður tikið á ein sonevndan kolpotupinn, ið læknin sendir til kanningar á rannsóknarstovuni.

Til tess at kanna eftir um tekin eru til tilsøg, verða harumframt hjá eista og blóðruhálskertil vanliga eftirkannaði hjá monnum og lívmóðir og eggjörð hjá kvinnum.

Rættindi sjúklingsins:

Sambært lógina um kynsjúkur í Føroyum hevur ein og hvør úttan mun til bústað og figgjørorku rætt til ókeypis kanning fyrri viðgerð av kynsjúku hjá kommunulækna ella landslæknunum.

Skyldur sjúklingsins:

Fólk, ið vita ella hava orsök til at halda, at tey hava eina kynsjúku, hava skyldu til at lata seg kanna og møguliga viðgera fyrri sjúkuna hjá lækna. Somuleiðis hava fólk skyldu til at siga lækninum navn sitt, yriki og bústað, eins og tey skulu geva upplýsingar um, hvør kann hava smittað tey, og hvørji tey kunnu hava smittað. Áður er nevnt, at ein stóur partur av fólki við gonore ikki vita, at tey hava sjúkuna, av tí at tey einki kenna til hana. Tað er tí sera umráðandi at fáa greiðu á, hvaðani smittan stavar, so øll við sjúkuni — eisini tey, ið ikki vita, at tey eru sjúk — verða

Framhald á síðu 14

foto: kalmar

Eisini í Oyndafirði hava teir fingið nógvan hagguslokk.

Fáa nógvan hagguslokk

Foto: Kalmar

Tað er nú aftur hagguslokkarok á fleiri færoyskum firðum. Vit skulu leita heili trý ár aftur í tíðina fyrri at finna slíkt rok.

Í Hvannasundi hava bátar avreitt upp í 1 — 2 tons uppá dagin. Umleið 50 bátar royna í lötuni í Hvannasundi, sunnan fyrri Norðtoftir og heilt norður í Svinoyarfjørð.

Teir avreiða til frystihúsið Fugloy í Hvannasundi, sum frysti hagguslokk til agn. Prisurin er 3,75 kr. fyrri kilo.

Møguleiki er at vinna sær nógvan pening uppá stutta tíð. Tað eru bátar úr Hvannasundi, Norðdepli, Leirvik og

Klaksvík, sum royna eftir hagguslokki. Teir siga eisini frá nógvum hagguslokki í Oyndarfirði og har nærhendis.

Tað er rættiliga nógv æti inni á firðunum, og helst er hetta

orsøkin til, at nógvur hagguslokkur er at fáa nú. Tað eru umleið 14 dagar síðani, at teir raktu við fyrsta hagguslokk.

jan

Heldur tú ikki sosialin?